

ŘEŠIT? - VYŘEŠIT!

Jedním z klíčových problémů, které přináší doba, je správné rozhodnutí o cílech odborového svazu KOVO a o cestách, po kterých jich v nejbližší době dosáhneme. Nově vytvořené nezávislé odbory získaly značný kredit řadových pracovníků a zůstaly jedinou institucí, která je schopna účinně hájit jejich oprávněné zájmy.

Zelenou osobnostem

Do čela kováckého hnutí je nutno prosadit silné osobnosti, nezátžené balastem předchozích deformací; takové, které se stanou svou mravní kvalitou a odbornou úrovní zárukou silných odborů.

Tyto osobnosti musí mít k dispozici nepočtený, ale o to výkonnější tým odborníků. Jedině tak udržíme iniciativu a donutíme hospodářská vedení podniků skoncovat s autokratickými metodami řízení věcí, týkajícími se široké odborářské základny, a posílíme nedůstojnou úlohu odborů, které dosud mnohde hrály podřadnou úlohu přitakávače.

Síla kováků musí být tvořena především základními organizacemi s bohatou škálou prostředků pro hájení zájmů svých členů. Pravomoci však mají význam jen v rukou lidí schopných, obětavých, pracovních a vysoce výkonných, kteří mají důvěru. Tito funkcionáři nesmí být zatěžováni praktickou realizací sociální politiky, kterou dosud odbory suplovaly za zaměstnavatele: jen on — a nikoliv odbory — využívá pracovní schopnost zaměstnanců, měl by ji tedy i reprezentovat.

K poslednímu vývoji: Hlavním úkolem je obhájit jednotu odborů a jejich nezávislost.

Ing. J. Hejnic

7. února 1990 bude v Praze zahájen mimořádný

kovácký sjezd

SLOVO K DELEGÁTŮM

VÁŽENÍ DELEGÁTI,

scházíme se na mimořádném sjezdu nezávislého odborového svazu pracujících kovoprůmyslu.

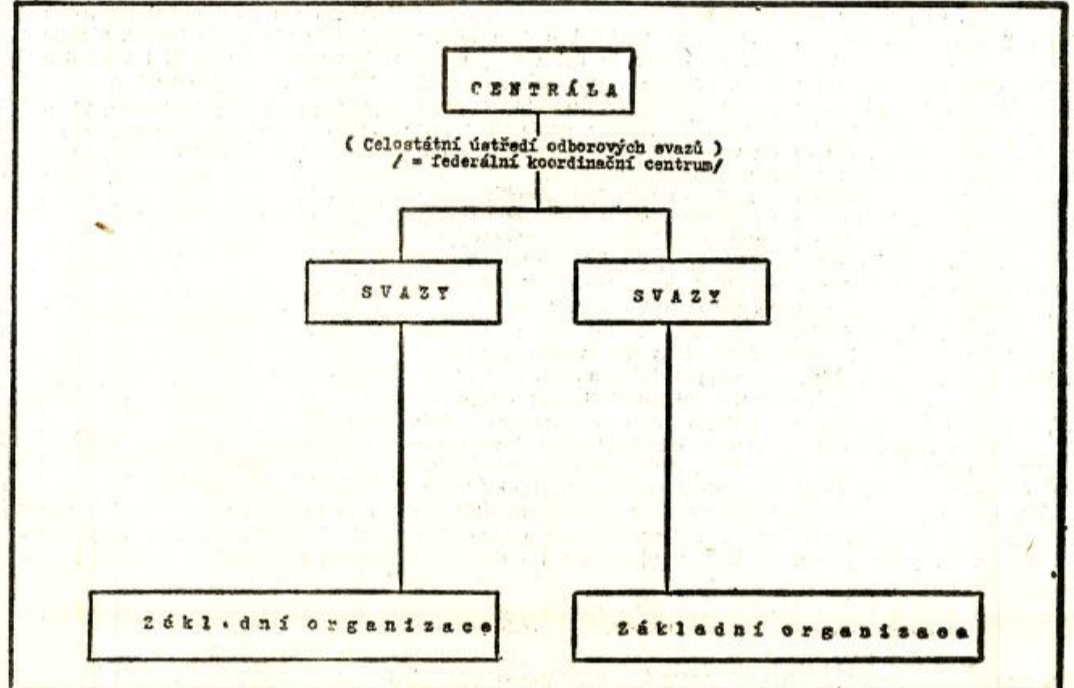
Tento sjezd můžeme chápat jako ustavující. Jeho úkolem je nahradit strukturu nejen svazu, ale celého odborového hnutí — na tomto sjezdu budeme volit nejen nový vrcholový orgán našeho odborového svazu, ale budou na něm voleni též delegáti na celostátní všesvazový sjezd samostatných, nezávislých odborů.

Tím budou vytvořeny předpoklady, aby odborové hnutí plnilo svou základní úlohu — zabezpečit pracovní, sociální a mzdová práva členů, kulturní zájmy, lidská práva a občanskou svobodu.

Musíme si ovšem uvědomit, že boj o demokracii v našem státě není zdaleka ukončen. Jsme nejsilnějším odborovým svazem v republice, jeho slovo má obrovskou váhu. Podmínkou dovršení demokratizačního procesu by měl být i jednotný, silný federální svaz kováků, který by zastupoval a hájil práva a zájmy kováků od Košic až po Cheb.

Na přípravu sjezdu byl mimořádně krátký čas. Proto komise, demokraticky ustavené podle návrhů ze základních organizací, pracova-

KOVÁCKÝ NÁVRH NA STRUKTURU NEZÁVISLÉHO ODBOROVÉHO HNUTÍ

ly trvale, bez nároku na odpočinek, aby včas připravily materiály, které teprve dnes dostávají do rukou.

Jsme si vědomi, že neobsahují vše, i když jsme se pokusili zapracovat do nich všechny vaše připomínky. Faktor času dnes skutečně hraje velkou roli. Ani na našem jedenapůldením svazovém jednání nebudeme moci postihnout celou problematiku odborové práce v našem svazu.

Předpokládáme, že na následujícím řádném sjezdu, o jehož termínu konání sami rozhodnete, se projedná celkové postavení svazu a všechny další důležité úkoly.

Prosíme, abyste všechny materiály posuzovali výhradně z těchto hledisek. S jediným cílem — ustavit všeobecně respektovaný, centrální odborový svazový orgán.

Přípravný výbor sjezdu

Varovné signály

V zasadačej miestnosti na najvyššom poschodi domu ROH v Bratislave si nebolo v to dopoludnie ani kde sadnúť. Nezvyklo hustá prezenka kovákov Západoslovenského kraja prednáčovala, že odborári majú o toto stretnutie záujem. Malo sa hovoriť o pripravách na zjazd, chceli sa čo to dozvedieť o novom návrhu finančného poriadku, o nových pripravovaných stanovách. Naviac, nepreznámim to, keď poviem, že viac ako osemdesiat percent z nich sedelo na podobnom stretnutí po prvý raz. Málokto s predchádzajúcimi odborárskymi skúsenosťami. Po malej sonde som sa však dozvedel ešte zaujímavejší fakt. V mno-

hých podnikoch bolo ešte pred voľbami a od dielni až po riaditeľstvo lomcovala podnikmi vlna prejavovania, či neprejavovania dôvery. Čas na rozmýšľanie, ako by to so zväzom kovákov malo vyzerat' v budúcnosti, v mnohých organizáciách sa vyčerpáva na žabomyšia vojny.

Napokon mohol som sa o tom presvedčiť cez prestávku. Tak napríklad v TOS Trenčín je podľa slov inžiniera Miroslava Montoka, zástupcu VPN, situácia vôbec nie jasná. Aj tu v posledných dňoch prepukli búrlivé spory o tom, kto by mal zostať a kto odísť. Nedôveru vyslovili pracovníci nielen predsedi odborov, ale aj všet-

kým námestníkom. Odvolávanie pokračovali stále ďalej. Až do dielni. Neraz to vyzeralo ako vyhrotenie si starých osobných účtov. Situácia sa vyhrotila, keď zo srdca TOS, ľahkej obrobné, žiadali odvolať pracujúci vedúceho cechu. Riaditeľ v snahe čo — to zachrániť si postavil hlavu, že keď odvolajú jeho, podáva i on sám demisiu. Dopadlo to neslávne.

Podobné je to i po líni odborov. Zdá sa mi však, že z tých odvolávaní ľudia pomaly začínajú vystriežievat'. Uvedomujú si, že robí sa musí ďalej. Uvedomujú si to nielen zástupcovia VPN, ale aj členovia starých odborov, ktorí sa spojili a robia spoločne, ako sa

len dá. A s čím pôjdeme na zjazd? Máme mnoho návrhov. Nepáči sa nám napríklad ako si to tam hore predstavujú s pridelením rekreácií.

Daniel Nitry mal ako jediný z delegátov pripnutý odznak VPN. „V Elektrotechnických závodoch v Nitre si medzi ľuďmi získala VPN veľkú podporu už aj preto, lebo zorganizovala horúce dialógy s vedením. Preto samozrejme jej členovia pomáhali pri príprave volieb do nových odborov. Navyše treba priznať, že staré vedenie sa zdiskreditovalo, keď sme zistili, že v dvoch dielenských organizáciách sa niektorí jeho členovia pokúsili zmanipulovať priebeh volieb.“

Inak zatiaľ sa iba stále učíme viesť dialóg, ale popravde toto učenie nám ešte nie celkom vždy ide, ako by malo. Príkladom môjho tvrdenia je podľa mňa nepoda-

rená anketa o dôvere námestníkom a riaditeľovi a jej vyhodnotenie.“

Bratislavské automobilové závody, závod Nitra zastupoval Peter Ostertag.

„Aj my sme volili nový závodný výbor. Všetko prešlo relatívne pokojne, bez ťažkostí. Aj preto sú v novozvolenom výbore často tí istí ľudia ako v minulosti. Dôveru si zachovalo aj vedenie podniku. Hádám aj preto, že už dávnejšie je známa jeho snaha odtrhnúť sa od centra v Bratislave a vytvoríť si samostatný štátny podnik.“

Počas rokovania sa delegáti prakticky vyslovovali iba k trom veciam. Ktorá alternatíva z prerozdelenia členských príspevkov sa im zdá najoptimálnejšia, z ich pohľadu najsympatickejšia. Obyčajne volili strednú cestu (65 percent členských príspevkov pre základné organizácie a 35 pre odborový zväz), alebo tretiu možnosť, aby základné organizácie získavali až 70 percent členských príspevkov. Ďalej, či by bolo vhodné vytvoríť na zjazde ústredný výbor, ktorý by zastrešoval dva

národné výbory. Čechov a Slovákov, alebo či predaleni by nad základnými organizáciami, bol iba jeden centrálny, s prípadnými vysunutými pracoviskami podľa sústrednosti organizácií. Ani v jednom, ani v druhom sa účastníci rokovania nezhodli. Jediné, s čím súhlasili bolo, že na zjazd sa pôjde spoločne, autobusom.

Popoludní, v tej istej zasadačke, s tým istým vzduchom, s tými istými problémami sa stretli zástupcovia bratislavských kovákov. Tentoraz diskusia nabrala od samého počiatku rýchlejší spád. Padali otázky ako: Kto a prečo ich vlastne zvolal, kto bol tvórcom návrhu stanov, z akých prameňov vznikali. Už pri objasňovaní týchto prvých otázok sa debata dostala do polohy, kedy zvykneme o nej hovoriť, že bola ostrá. Postupne sa na rokovani nanášali tie isté problémy ako dopoludnia, a hoci rokovanie bolo prudšie, ale i otvorenejšie, opäť sa nedospelo k ničemu záväznejšiemu. A to je myslím niekoľko hodín pred zjazdom dost varovný signál.

Ján KOLLÁR

ČTĚTE KOVÁKA

- PRINÁŠIME veškeré aktuální informace o situaci v odborovém svazu KOVO
- ZVEŘEJŇUJEME dokumenty, vyhlášky, změny zákonů o situaci v resortu FMHSE
- INFORMUJEME o řešení mzdových a sociálních problémů
- PŘEDKLÁDÁME prognostické studie o budoucnosti resortu
- SEZNAMUJEME s kováckými odborovými organizacemi v zahraničí
- NABÍZÍME prostor pro připomínky kováků místo pro podnikovou a odborovou inzerci (zveřejňuje se týdně)

Čtěte Kováka! Objednejte si jej na adrese: Administrace Práce, Václavské nám. 17, 112 58 Praha 1. Telefon: 235 37 32, 235 40 08.

Nadčasové doháňanie

Je snečný a mrazivý deň, keď robím reportáž zo ZVL Prešov. Až budem odtiaľto odchádzať (zatiaľ to ešte neviem), pomyslím si — Tak v tejto fabrike by som pracovať nechcel.

Ako obvykle začínam zastavením sa na pár slov u predsedu ZV Zdenka Masrnu. Snažím sa vstúpiť do problémov.

Najprv azda k nadčasom — koľko máte pracovníkov, aký limit nadčasov, či ho prekračujete alebo nie ...

„Ziaľ, musím priznať, v nadčasovej práci máme dosť veľa problémov. Momentálne nám chýba asi 120 jedincových robotníkov. To je prvý dôvod. Potom zamestnávame veľa žien — vyše päťdesiat percent. To je ďalší dôvod na čerpanie množstva nadčasov. Sú tu i ďalšie faktory, a hoci jeden z nich nemujem ku koncu, nie je bezvýznamný — riadiaca práca. Okrem toho nefungujú poriadne dodávky kuželiek do ložísk. Skutočne teraz čakáme doslova na každú dodávku. Či príde v noci, či ráno, v sobotu či nedelu, musíme okamžite montovať. Takže nadčasovú prácu skutočne vysoko prekračujeme. Oproti predtým sa sme minulý rok zaznamenali síce mierny pokles, ale aj tak je to vysoko. Inak máme povolené 4 percenta z odpracovaných hodín. A máme vyše 5. Ak to vezmeme v absolutných jednotkách, prekračujeme asi o desiatich hodinách. Máme asi 160 tisíc hodín a 10 tisíc nadčasových hodín nad limit trčí. Ťažko hovoriť, sú ľudia, ktorí, povedať by som, radi nadčasujú. Sú to najmä režisť, údržbár, zoraďovači. Snažíme sa to redukovať, len nám to nikdy nevyjde. Napríklad, ľudovo povedané, treba nejaký typosozmer prehnat cez výrobu, ľudia majú prísť v noci, súť sa, — zoraďovač (režišta), traja jedincov robotníci, z nich však príde jeden.

Snažíme sa, aby jedincových bolo viac než režijných. A býva tomu naopak. Mrzí nás to. A nielen to, za každú hodinu nadčasovej práce nad limit odvádzame štátnemu podniku pokutu 3 až 5 korún. Ide to dosť do peňazí.“

Ako je to s príplatkami za nadčasť?

„Zrejme je to vsade rovnaké. Normálny deň 25 %, sobota 50, nedela 75 %.“

Kedy nadčasy čerpáte viacej — v pracovné dni alebo cez víkendy?

„Celkový prehľad o tom nemáme, ale bude to asi viacej v soboty. Pretože v pracovnom týždni platia predpisy o pracovných prestávkach. Ženy preto skôr prídu v sobotu, muž je povedzme doma, skôr sa uvoľní.“

Môžete uviesť koľko máte celkovo pracovníkov? V staršej tabuľke mám poznačené číslo 1464 ...

„Už je to viac. Za podnik máme asi 2000, v samotnom Prešove by to malo byť okolo 1560, v Lipanoch zvyšok. Chýbajú nám však jedincov pracovníci, vypomáhajú nám Poliaci a brigádnici. Poliaci prichádzajú tiež nezaucení — na päť týždňov — prvý sa začičli, posledný týždeň opäť veľa nespravili, lebo nakupovali. Dávame ich k automatickým strojom. Vysokoškólcii nám pomáhajú viacej, i keď ani oni často nedokážu plniť normy, okrem toho chodie-

vajú na nočné smeny, čo je pre nás výhodné.“

Príemerná mzda u vás ...

„Je 2770 korún. Nie sme celkom spokojní. Aj v rámci trustu sme nízkeho na konci a v Prešove takisto. Sú dva dôvody, prečo nemáme dostatok pracovníkov — malé zárobky v porovnaní so ZPA, ČKD Veľký Šariš, Strojstav, ZTS Sabine — a druhý pracovné prostredie. V minulosti sme túto oblasť trochu zanedbali.“

Vratme sa však k nadčasom. Nedávno ste mali akúsi podvojnú evidenciu pichacích kariet, niektorí bez prestávky razili i vyše 8 a pol hodiny. Zmenilo sa to?

„Tak to už je minulostí. Tieto veci sa teraz skutočne musia repektovať, a to sledujeme. Len tie ženy, čo boli schválené, môžu robiť v nočných smenach. Je to vyvesená. Dbáme najmä na prestávku. Snažíme sa, aby to bolo óke.“

Keď už teda máte toľko nadčasov, darí sa vám aspoň plniť plán?

„Momentálne sme na tom veľmi zle. Doplatili sme na delimitáciu. U nás v republike bol taký zvyk, každý kto delimitoval, si čistil vlastnú tovareň. Posielal preč tie stroje, ktoré mu už nevyhovovali, zastaralejšie.“

Ako to býva s nadčasmi v mesiaci, kvartáli. Býva ich viacej koncom obdobia?

„Začudoval som sa, že pri hrmotiacich mašinách v jednej dielni mali všetci na ušiach nasadené slúchadlá, v susedni, kde hluk nebol o nič slabší, už nie. Dostalo sa mi lakonického vysvetlenia — vraj to závisí od majstra a veďuého prevádzky. Stačí niekoľko razy nekompromisne siahnuť na odmeny ...“

A pritom fluktuácia je tu tiež nie najmenšia. Najmä mladí, vyučení chlapi po vojne odchádzajú na lepšie. Veď ani dvakrát teplo v halach nebolo.

Zlepšenia sa len plánujú. Nové stroje — plánujú. Ústredné chladenie — plánujú. Výstavbu čistíčky odpadových vôd (ved olejkom znečisťujú podzemné vody) — plánujú. Nové haly — plánujú. Závod bol pôvodne postavený ako automobilový opravárenský závod, ani výška hál neodpovedá záväzným normám. Z toho mála v čom sa im darí: 51 % stravníkov, byť do roka, množstvo rekreácií. To však v nijakom prípade podľa môjho názoru nevytvárá zlé pracovné prostredie, v ktorom sa navyiac toľko nadčasuje.

Vieš, čo kamazy? Letos jely „Dakar“ prvne 2 jejich závodní vozy a 1 asistentní. V posádkách nebily žádní „zajíci“, ale žádný z nich neuměl pořádně francouzsky. Jeden vzal druhého do vleku, a podle technických předpisů byly obě soutěžní posádky diskvalifikovány. Tedy jen cenné zkušenosti pro příští ročník.

● Na besedu se tatrovák Stachura dostavil v hávu beduina. „Za zbytky franků si

řiovém vojenském provedení pomalé. Na startu se objevil jediný jako doprovod a celý doslova smožel. Asi vzal pohonně hmoty.

● Co kamyzy? Letos jely „Dakar“ prvne 2 jejich závodní vozy a 1 asistentní. V posádkách nebily žádní „zajíci“, ale žádný z nich neuměl pořádně francouzsky. Jeden vzal druhého do vleku, a podle technických předpisů byly obě soutěžní posádky diskvalifikovány. Tedy jen cenné zkušenosti pro příští ročník.

● Na besedu se tatrovák Stachura dostavil v hávu beduina. „Za zbytky franků si

DAKARSKÉ strasti a slasti

zústat doma. Kahánek jel se „šestikolkou“, která měla za sebou už 4 „Dakary“, takže ji chystali do muzea. Místo do muzea v cíli svého páteho „Dakaru“ vyjela na stupně vítězů. Lopraisova „čtyřkolka“ absolvovala svůj záběh teprve při jízdě z Koprivnice do Paříže. Obsadila v rallye 4. místo. Za ní na 5. místě skončil první mercedes (ztráta na Lopraise 11 hodin), na 6. místě další mercedes (zpět o dalších 10 hodin), ještě osmnáctá byla jedna z doprovodných tater.

● Co LIAZ? Provázela jej tentokrát nehorázná smůla. Jedně z jeho posádek několikrát prasklo přední levé i pravé pero. Nakonec už neměli náhradní. Když zabloudili, přijeli do cíle etapy ve 4 hodiny ráno a za hodinu startovali na další etapu. Vidina umístění v první desíctce vzala za své. Zapotili se, ale vzdát? To odmlít a do Dakaru dojeti.

● Ladislav Fajtl jel s Liazkou jako doprovod motocyklům bez navigátora a — dojel! Byl to od něho hrdivý kousek!

● Doprovodné tetry se staly technickou základnou rallye. Sloužily organizačnimu štábu, vezly pohonné hmoty pro vrtulník, jedna se změnila v pohojdnou lékárnu s léky pro všechny účastníky (pořadatelé uvažují jednu z nich přístě vybavit jako ambulanci), jiné sloužily 23 toyotám atd. Zhoštily se svých úkolů dobře.

● Na startu bylo i 12 sokromých tater, vesměs starších vozů. Koprivnice by se zavděčila jejich náruživým majitelům, kdyby jim dodávala nepoptávané díly, zejména tornsí tyče včetně uchycení a pėrování přední nápravy. Ti zahraniční tatrováci nadšenci by si dodávky nových dílů plně zasloužili.

● Co kamióny MAN? Kdyby jejich speciál vyhrál před našimi kamióny. Teď jsou v sé-

řiovém vojenském provedení pomalé. Na startu se objevil jediný jako doprovod a celý doslova smožel. Asi vzal pohonně hmoty.

● Co kamyzy? Letos jely „Dakar“ prvne 2 jejich závodní vozy a 1 asistentní. V posádkách nebily žádní „zajíci“, ale žádný z nich neuměl pořádně francouzsky. Jeden vzal druhého do vleku, a podle technických předpisů byly obě soutěžní posádky diskvalifikovány. Tedy jen cenné zkušenosti pro příští ročník.

● Na besedu se tatrovák Stachura dostavil v hávu beduina. „Za zbytky franků si

každý koupil nějakou část beduínského šatu. Radka jsme do nich ohákli, aby navodil africkou atmosféru.“ Priznali se tatrováci a měli radost, jaký je ze Stachury Afričan a jakou pozornost budí.

● Dík „Dakaru“ jsou kamióny Tatra, Mercedes a Liaz nejznámějšími značkami nejen v Evropě, ale na celém světě. „Dakar“ pmoohl přesunout těžiště prodeje našich kamiónů na nejnáročnější kapitalistické trhy. Motokov je prodává do Francie, Španělska, NSR, Skandinávie atd. Nyni to vyžaduje ze SSSR a rozvojových zemí zejména budovat servisní síť po celých těchto zemích a rychle dodávat náhradní díly i dokumentaci v příslušném řeči.

● „Čtyřkolky“, s jakou jel Loprais, zůstávají v Koprivnici ve výrobním programu po letošních zkušenostech z Dakaru předběžně bez podstatnějších konstrukčních změn. Měly by spelehlivě sloužit i našemu zemědělství.

● V této souvislosti — co bude s výrobou vozů Tatra 613, když vláda zastavila jejich prodej centrálním orgánům? Tatrováci v Příboře je vyrábějí nejen pro centrální orgány. Mají i další objednávky. Kromě toho Motokov i Tatra usilují o jejich větší export. Okamžitě omezit výrobu by mohlo být škodlivé. Teprve budoucnost a seriózní rozborů ukáží, co a jak dāl.

● A budoucnost „Dakaru“? Pořadatelé uvažují zkrátit jej o týden, protože údobí vánočních svátků propagační „netáhne“. Začínalo by se asi na Nový rok a končilo 16. ledna, včas před startem Rallye Monte Carlo. Trať by v tom případě vedla ne do Dakaru (s čímž se nechce smířit ani Dakar ani Senegal), nýbrž přes Libyi a Čad do Gabunu. Takže — nechme se překvapit. (ra)

Nové odbory - nová vlajka

Dňom 22. januára vstúpili do platnosti Dočasné stanovy nezávislých Slovenských odborov. Vznikli v spolupráci Fára koordinárodných výborov pracujúcich Slovenska a Aktívneho výboru odborov na Slovensku v súlade s uchovanými jednoty slovenských odborov.

Ako sa hovorí vo vyhlásení v úvodnej časti: Nezávislé slovenské odbory sa hlásia k takému spoločenskému zriadeniu, ktoré zabezpečuje demokratickú, ľudskú a sociálne spravodlivú spoločnosť. Nezávislé slovenské odbory aktívne vstupujú do medzinárodného odborového hnutia. Všeobecný zjazd Nezávislých slovenských odborov rozhodne na základe požiadaviek slovenských odborových zväzov, do ktorej medzinárodnej odborovej organizácie vstúpi.“

Pretože nemôžeme citovať celé Dočasné stanovy Nezávislých slovenských odborov, prinášame niektoré ich hlavné body.

„Slovenské odborové zväzy uznávajú, že základným článkom NSO sú základné organizácie slovenských odborových zväzov, alebo im na roveň postavených základných organizácií, v ktorých sa členovia organizujú podľa zásady jeden zamestnávateľský subjekt (zamestnávateľ — právnická, alebo fyzická osoba), jedna základná organizácia slovenského odborového zväzu, pričom v základných organizáciách je možné vytvárať profesné sekcie podľa povolania.

Rešpektujú zásady demokracie so zachovaním práva menšiny, zabezpečujú, aby člen mal právo voliť a byť volený do odborových orgánov, uskutočňujú demokratické a tajné voľby z viacerých kandidátov. Vytvárali podmienky na prehlbenie demokracie a informovanosti členov tak, aby každý člen mohol slobodne poukazať a kritizovať nedostatky v práci odborových orgánov a funkcionárov. Ak stratí člen

odborového orgánu dôveru svojich voličov, prípadne ak sa dopustí činu, ktorý je nezlučiteľný s výkonom funkcie, môže byť z nej odvolaný, alebo zbavený jej vykonávania.

Poskytujú členom bezplatnú právnu pomoc v pracovnoprávných otázkach a právnu ochranu členom vo všetkých sporoch vyplývajúcich z pracovnoprávných vzťahov a v tejto súvislosti aj nevyhnutné zastúpenie pred súdmi a úradmi.“

Nezávislé slovenské odbory majú i svoj symbol, ktorým je vlajka modrej farby, kde v pravej časti je znázornený neskorogotický štít, na ktorom je znázornený biely dvojramenný kríž vyrastajúci z modrého trojvršia a v ľavej časti vlajky je veľkými bielymi písmenami uvedené NSO a pod týmto nápisom je spojenie rúk vo forme ich podania, zozorujúcej odborovú solidaritu a jednotu. Farba tohto spojenia je biela. (Do tisku dáno 26. 1. 1990)

-jako-

Text a foto: E. Svetoň

Prof. ing. Josef Svatoš, CSc., Prognostický ústav ČSAV

Chceme-li se seriálně zabývat koncepčním rozvojem čs. hutního průmyslu, musíme analyzovat řadu faktorů, kterými je hutní výroba ovlivňována. Obecně se dnes tvrdí — mimo určité části vlastní hutníků — že výroba našeho hutnictví železa je pro národní hospodářství nadměrná a neekonomická. Naproti tomu slyšme názory, že vysoká výroba hutního materiálu je vysoce ekonomická, zvláště její vývoz, který má od druhé poloviny roku 1988 stoupající rozdílový ukazatel, je jenom např. podniky bývalého generálního ředitelství Hutnictví železa vykázaly za rok 1988 zisk téměř 10 miliard korun, že export téžé VJH činil asi 6 miliard ve volných měnách a přibližně stejná částka byla dosažena ve vývozu do zemí socialistického tábora.

Většina polemik o hutní výrobě však jednotlivé vlivy kritizovaného stavu nekvalifikuje a hutnictví obecně hodnotí způsobem, který ukazuje na základní neznalost tohoto oboru a na mylné představy o něm. Na některé základní otázky hutnictví železa nejsou větší odpovědi. Pro stanovení solidní koncepce dalšího rozvoje čs. hutnictví je proto nezbytné jednotlivé aspekty hutní výroby kvantifikovat, věcně vysvětlit a hledat východiska.

Světové trendy a vývoj u nás

Světový pohyb v hutnictví železa si ozejmíme citátem: „Restrukturalizační proces, který existuje celosvětově, snížil celkovou poptávku po oceli a vzhledem ke zvýšené poptávce po vysokojakoštních a speciálních ocelích ve srovnání s jinými typy oceli měla tato situace vliv na změnu struktury hutnictví železa. Základní trendy v hutnictví železa se neprojevují stejně v různých zemích a oblastech. Ve vyspělých státech např. trend specifické spotřeby oceli klesá, zatímco v rozvojových zemích stoupá.“

Světová výroba oceli zhruba do roku 1974 postupně rostla. Další období je charakteristické diferencovaným rozvojem hutního průmyslu. Vyspělé kapitalistické státy silně snižují produkci výroby oceli, především masových jakostí, modernizují svůj ocelářský průmysl a vyrábějí oceli s úsilím o maximální užítí jejich vlastností; přecházejí tedy na výrobu oceli vyšších užžitných vlastností, což platí i pro oceli uhlíkové.

Naproti tomu v řadě rozvojových a nově industrializovaných zemí dochází v posledním desetiletí k silnému nárůstu výroby oceli.

V posledních dvou letech opět dochází k růstu celosvětové produkce. Lze očekávat, že celková světová produkce oceli bude dále stoupat, neboť existuje ještě příliš mnoho rozvojových zemí s velmi nízkou spotřebou oceli.

Rychlý rozvoj hutnictví železa v Československu byl po druhé světové válce podmíněn vysokou dynamikou ekonomického rozvoje a zejména socialistické industrializace s preferencí výroby výrobních prostředků. Nositelem vysokých rozvojových temp se stalo strojírenství, které bylo ve všech evropských státech RVHP největším spotřebitelem kovů. V roce 1955 dosáhl podíl strojírenství a kovozpracujícího průmyslu na hrubé průmyslové výrobě v ČSSR 33,5 %. Tato skutečnost spolu s rychlým zvyšováním hmotného objemu strojírenského vývozu měla určující význam pro urychlený růst čs. hutní výroby. Struktura československého nepřímého vývozu kovů byla přitom do značné míry ovlivněna potřebami ostat-

K vývoji čs. hutnictví železa

ních států RVHP. Pro rozvoj celé řady oborů jejich ekonomik bylo třeba zabezpečit výrobní prostředky.

Tím postupně došlo k nynějšímu stavu, kdy Československo vyrábí nejvíce oceli na hlavu ve světě — téměř 1000 kg, a totéž platí i o spotřebě oceli na hlavu — přes 700 kg. Průměrnou spotřebu ve vyspělých kapitalistických zemích lze odhadnout maximálně na 400 kg/obv.

Vzhledem k rozdílu v hrubém domácím produktu — i při problematické takových úvah — ukazují propočty, že náročnost čs. ekonomiky na spotřebu oceli v přepočtu na jednotku tohoto produktu je asi 2,5—3krát vyšší než ve vyspělých kapitalistických státech. Některá technická a technologická porovnání (např. do- sūd existující výroba oceli v martiných pecích v rozsahu zhruba 40 % výroby, nejníže použitá nepřetržitě odlévání oceli v evropských zemích včetně zemí RVHP apod.) ukazují na technologické zaostávání o 10—15 let. S nejjednějším a nejhorším vysokopecním vsazkou na světě souvisí podstatně vyšší energetická a materiálová náročnost. Avšak i dosahovaná úroveň produktivity práce nás řadí do posledních třetiny států s hutní výrobou. To vše jsou klíčové body, které je třeba brát v úvahu při nezbytné restrukturalizaci čs. hutního průmyslu. K nim přistupují ještě některé další, jako efektivnost hutního vývozu apod.

Z některých dalších skutečností, např. snížení zjevné spotřeby oceli v československém národním hospodářství v letech 1980 až 1987 o 800 tis. tun, z očekávaných přínosů některých hlavních

technologií (např. kontinuita) a z mezinárodních porovnání náročnosti hrubého domácího produktu na ocel lze dojít k závěrům, že vnitřní spotřeba oceli v ČSSR by v prognostickém horizontu neměla přesáhnout 7 mil. tun a s přihládnutím k intenzivním snahám o zvyšování efektivity hutního průmyslu ve světě by měla být ještě nižší. To přirozeně přináší úvahy i o počtech pracovníků na tento objem výroby při žádoucím růstu produktivity práce.

Hledání východisek

Základní omyl v úvahách o hutní výrobě vyplývá z toho, že široká veřejnost má o práci v hutích představu jako o práci fyzicky namáhavé a těžké, v nepřijemném pracovním prostředí (šálavé teplo, prach, hluk apod.), což platí především o starých hutních zařízeních. Pravděpodobně však z toho je dedukováno — a snad i z toho, že si většina představuje hutnictví jenom jako výrobce kolejnic a nosníků — že hutnictví je jednoduchá výroba a že tudíž většina hutních podniků vyrábí jedno a totéž. Z této mylné představy pak vycházejí (a to i v institucích celostátního významu), názory na řešení snížení výroby oceli typu „tak který velký hutní podnik zrušíme“. Bohužel, tomuto názoru napomáhají i některé články v denním tisku.

Československé hutnictví vyrábí dnes přes 400 základních značek oceli, a přihlídneme-li k variantám a k výrobě podle zahraničních norem, pak ještě daleko více. K tomu přistupuje velké množství tvarového a rozměrového sortimentu a řada dalších úprav, např. tepelné zpracování apod., takže sortiment výrobků (vlastně pře-vážně polotovárů pro další výrobu) jde do desítek tisíc. Hutní výroba je tedy složitá výroba technicko-technologická a zároveň i složitá výroba mechanického zpracování. To vedlo v Československu, které je dnes, bohužel, téměř čistým exportérem a vyrábí si většinu sortimentu samo, k takřka důslednému specializovanému rozdělení výroby do jednotlivých hutních podniků. Proto při snižování hutní výroby nelze zrušit některý velký podnik jako celek. Při hlubší analýze sortimentu naplně jednotlivých hutních podniků se ukazují jen velmi omezené možnosti zrušení některých velkých částí základních hutních výrob, které celkově v prognostickém horizontu uvažované snížení výroby oceli neřeší.

Pokračování v příštím čísle

Vítkovické železářny a strojířny v Ostravě: Centrum, známé svou produkcí oceli a dalších železářských a strojířenských výrobků. Současně ale také působiště a pracoviště tisíců lidí, kováků, odborářů našeho svazu. Obrodný proces se projevil zcela pochopitelně i zde. Pokusili jsme se jej alespoň částečně postihnout. Hovořili jsme jen s několika lidmi, proto náš záznam nemusí obsahovat celé spektrum názorů, které se dnes ve Vítkovicích objevují. Sbírali jsme jen střípký myšlenek a postojů, které lze bez výčitek označit jako sondy.

Naše první zastavení patří středisku montáže závodu 3, závodu, kde se právě kompletuje obrovská válcovací linka pro kterýsi podnik v sovětském Lipceku. Vladimír Hlušek, mistr střediska, tu pracuje už pěknou řádku let: „Bývalý systém nás často vedl k tomu, že jsme se ve svém úsilí hřnuli jen jedním směrem. To se projevuje velmi citlivě právě dnes. Mnozí lidé spojili svůj život s bývalým systémem a hodně z něj považovali za správné. Na druhé straně se ale dostalo věci dlat muselo, a to i přesto, že s nimi lidé nesouhlasili. To se týkalo uzavírání a plnění závazků, nebo třeba ideově výchovné práce. Jako lektor jsem tak musel lidi často přesvědčovat o věcech, kterým sám nevěřím. A přestože jsem v roce 1988 vystoupil z KSČ, myslím si, že za problémy současnosti i nedávné minulosti jsme určitým způsobem vinní všichni.“

Problémům musíme předcházet

Na Vladimíru Hluškovi jsme nechali, aby si mohl sám vybrat oblasti odborové práce, které jsou mu nejbližší. „Z hlediska budoucí odborové struktury potřebujeme vlastní závodní organizaci odborů, která by měla právní subjektivitu. Vždyť u nás pracuje přes tisíc odborářů. Zřejmě vzniknou i menší organizace, na úrovni DV. Mohou-li být i v malých závodech, například ve službách a se 40 členy, proč bychom je neměli mít i my? Musí nám jít o to, aby odbory mohly daleko výrazněji zastupovat dělníky a plnit jejich různé požadavky.“

Hovoříme dál. Dozvídáme se o sociálním programu nového podnikového ředitele ing. Vítězslava Vašička, hovoříme i o situaci na dílnách, a třeba i o řešení připomínek lidí. Například problém zámečnicků byl podle posledního zápisu z výrobní porady vyřešen do tří dnů! Nicméně datum poslední připomínky — září 1989 — nesvědčí o přílišné aktivitě dělníků...

„Mou zásadou je to, abych jako mistr znal pořádně dílnu. Jen tak mohu předcházet problémům. Chybou by bylo čekat na to, až lidé ucítí přetlak a přijdou s kritikou. Proto se také nemusím obracet na závodní výbor a prosit o podporu.“

Odborový úsek střediska byl, dle slov Vladimíra Hluška, poměrně nezávislý na činnosti stranické organizace. Nemusel se starat ani o patrony mladých dělníků, vždy tu dokázal zařadit vyučence k dobrým dělníkům, a proto by i v budoucnu měl patrony řídit výhradně mistr. Odboráři by se k jeho rozhodnutí měli jen vyjadřovat.

„Máme tu BSP,“ pokračuje mistr Hlušek. „A teď se objevil názor, abychom brigádu zrušili. To je nesmysl. Ať už se kolektiv jmenuje jakkoliv, žije spolu a zvyklí si na sebe. Vede se pěkná kronika, v ní jsou zaznamenány drobné životní poznatky... Podle mne má brigáda velký význam. Lépe se překonávají rozpory v pracovním kolektivu.“

Svazy jsou potřebné

Scházíme z kanceláře dolů. Je před koncem směny a vzniká tu malá skupinka diskutujících. Zdeněk Boháček, Dušan Hlaváč, Jan Lazecký a vedoucí brigády, úsekový důvěrník Jiří Drobný. Diskuze je mírně přehřátá. Lidem se nelíbí výše odváděných příspěvků, mají pocit, že se jich v minulosti odbory moc nezastaly. Dosavadní

praxe jen nahrává tomu, aby odbory zanikly.

„Je nás přes sedm miliónů odborářů,“ obrací se na mne Jan Lazecký. „Co se stalo s příspěvkem, které odevzdáváte? My, dole, dostáváme jen malou protihodnotu. Myslíme si, že v čele byla zkoordinovaná skupina lidí, která ze své funkce naše peníze zneužívala.“ Z jeho dalších slov vyplývá, že dělníci považují rozdělení velkých odborů na svazy za potřebné. Jedna velká odborová organizace práce nemůže dobře hájit zájmy hutníků, železničáků a prodávaců současně! Každá profese má svou specifikum.

„Také musíme odbourat nadměrnou administrativu, papírování. Plno hlášení odborů lepšími

lé spektrum odborářů v podniku,“ říká. „Proto se rodí nové odbory zdola a demokratickým způsobem.“

A jsme někde uprostřed cesty. Tam, kde to uznali za vhodné, zvolili nové DV, nyní jsou volební závodní výbory (v den naší návštěvy existovaly jen tři z devíti). Než ale říci, že současná odborová struktura je definitivní. My máme představu, že vznikne koordinační centrum, složené z předsedů ZV a ti budou delegovat své zástupce účelově podle toho, o jaký problém se bude v tom či onom případě jednat. Tato praxe sice není odzkoušená, ale máme za to, že čas ukáže, nakolik bude tento postup životaschopný. Nicméně, tento vývoj odpovídá funkci podniku v no-

J. Černý

Z. Boháček

P. Holub

V. Hlušek

činnosti. Starost o poukazy a o sociální péči — to je z pohledu na způsob odborové práce ve světě podružné. OF se shodlo na tom, že skutečným úkolem odborů budou jiné priority. Ochrana sociálních jstot, mzdové nároky, pracovní a životní prostředí, atd.

„I v řízení by měla být jednodušší struktura. Základní organi-

né centrum si nemůže osvoovat právo k omezení použití stávky jako krajního prostředku. Spíš si myslíme, že se k podobným událostem můžeme jen vyjadřovat, morálně a bez diktátu,“ dodává Pavel Holub.

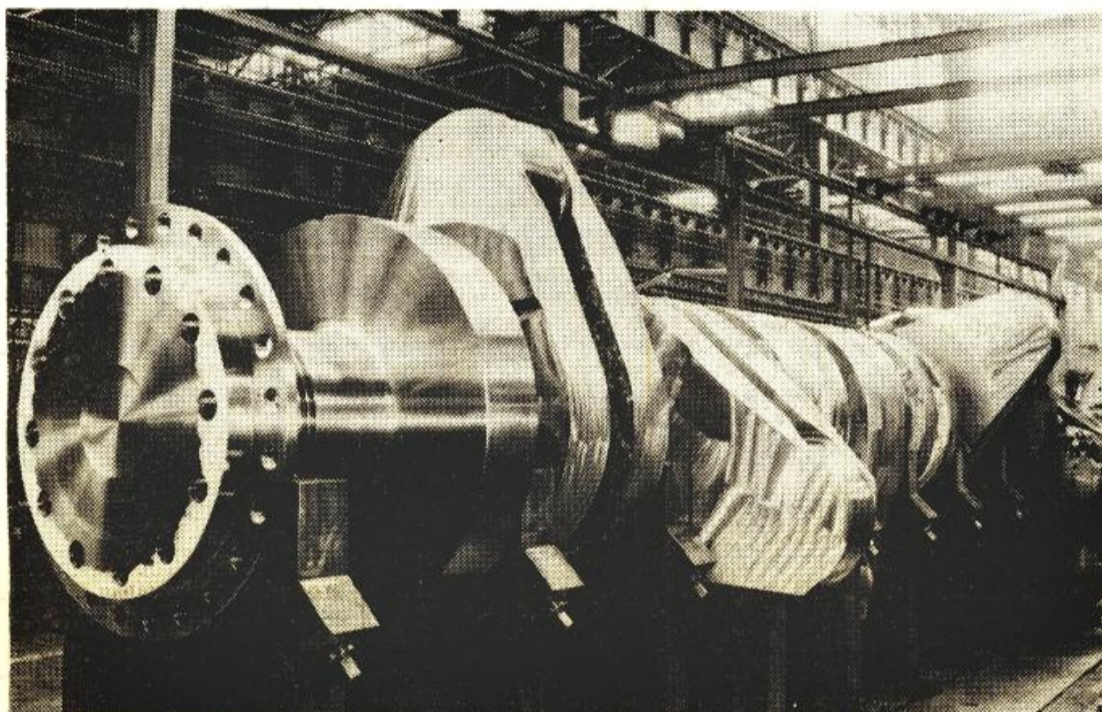
Partnerský vztah

Specifickou skupinu v pracov-

se zástupci sedmnácti svazů (a to jich ještě přibývá). To určitě ne. Měl by tedy vzniknout orgán, který by měl právní opodstatnění a představoval nezávislé a silné odbory jako celek. Někdo se přece bude muset zabývat otázkami FKSP, zákoníku práce apod. z širšího pohledu a kvalifikovaně.“

Struktura odborů je podle ná-

Vítkovické sondy

neudělá. Když pak přijde na závodní výbor a chcete informaci, tak jí dostanete za půl roku. Nesmíme ale zapomenout, že noví funkcionáři musí být „v obraze“. Musí dělat, co se může a co se musí dělat. Nebude jednoduché to naučit,“ dodává Jan Lazecký.

Kolektiv BSP bude na tomto středisku zřejmě pracovat dál, dozvídáme se. Chce to většina členů, chce to i Karel Zajac a Jan Sulák. Oba mají v brigádě na starost sportovní akce a myslím si, že v minulosti byl počet sportovních podniků malý, a lidé by jich chtěli víc.

Základem důvěrníci a dílenské výbory

Mluvíme Občanského fóra ve Vítkovicích je projektant Pavel Holub. „Myslím si, že současná struktura PV ROH nezastupuje ce-

lých hospodářských podmínkách.“ O vítkovickém Občanském fóru lze říci, že se rovná stávkovému výboru. Proto OF připravuje jednání, které se v nejbližších dnech bude zabývat odborovou strukturou. Tam shromáždí informace, a ty předloží k diskusi. Teprve na základě poznatků a ohlasů chce OF koncipovat svůj další program.

„Základem odborové struktury musí zůstat úsekoví důvěrníci a dílenské výbory,“ pokračuje Pavel Holub. „A to i přesto, že nemají právní subjektivitu. Některé DV reprezentují velký počet členů a chtějí samostatnost. Nic nebrání tomu, aby byly samostatné. Pokud budou stačit plnit všechny úkoly. Otázkou ale je, zda budou účelné samostatné organizace, třeba pro pracovníků.“

Podle slov mluvčího OF nemá nový funkcionářský aktiv zkušenosti. Musí se ještě moc a moc učit. Těžší je jeho činnost, by nemělo spočívat ve starých praktických, kdy ROH bylo spolpartnerem hospodářského vedení a přechodem mu byly vtyčeny hranice

zace a nad ní pouze ústřední výbor odborového svazu. Potřební budou ještě další pracovníci, ti by měli řešit koordinační vztahy některých oblastí, regionů. Vždy by ale jejich činnost měla vyplývat z potřeby. Tito lidé by tvořili další stupeň odborové struktury. Mělo by jít o stupeň v maximálně zjednodušené podobě, a nikoliv o fidič mezicelánek.“

Společenský život odborů si vítkovické Občanské fórum představuje tak, že vyplývá z potřeby samotných kolektivů a neměl by mít předem určené hranice působnosti. Jako tomu bylo třeba u dnešních brigád socialistické práce. Pokud se lidé budou chtít scházet třeba denně, tak jim v tom nikdo nemůže bránit.

„Ještě jednu připomínku. K otázce stávek. Ozývají se hlasy i u nás, že závodci: Nesplnitelné naše požadavky, budeme stávkovat. Koordinační centrum OF je ale toho názoru, že na stávky je ještě čas. Zatím totiž nebyly zcela vyčerpány všechny prostředky méně důrazného charakteru. Máme za to, a je to zcela v duchu demokratických zásad, že žád-

ních kolektivních tvoří dělnická mládež. Jak se na celou situaci dívají svazáci? Na to jsme se zeptali předsedy PV SSM Jaroslava Černého.

„Počítáme s plnou samostatností. Náš vztah k odborům si představujeme jako partnerský. Jsme přece v jednom podniku! Je možné, že naši svazáci budou současně členy odborové organizace. My se chceme zabývat specifikou mladých, ale současně se při tom budeme muset zabývat i jejich sociálními problémy. Tam bude naše a odborové úsilí podobné. Naši členové například po pracovní době renovují některé byty v Revoluční, Senovážné a dalších ulicích. Musíme tedy hlídat a vyžadovat, aby po této akci měli přednostní právo na přidělení bytů.“

„Jak se dozvídám z úst svazáckého předsedy, zdejší organizace je plně ekonomicky soběstačná, navíc dostávají mládežnické v rámci dohod další prostředky od odborů (cca 5% jejich rozpočtu). Po listopadových událostech si SSM vtyčilo program, podle něž chce zřídit fond mládeže, který by se vytvořil podle zákona, stejně jako FKSP.“

„Domníváme se, že vytvoření nového samostatného svazu kováků bude správným krokem,“ pokračuje Jaroslav Černý. „Podle našich poznatků zastávají mladí lidé názory, že by měl být nezávislý a budovaný zdola. V odborových orgánech by měly najít zastoupení nejen jednotlivé profesní skupiny, ale i skupiny věkové. Ve Vítkovicích pracuje více než pětina mladých lidí, a to starý odborový orgán nerespektoval. Na druhé straně ale nemůžeme paušalizovat. Tak, jako tomu bylo v minulosti.“

Ještě mnoho otazníků

Co na to vše předseda PV ROH Milan Stohl? „Je vcelku jasné, že odbory musí být budovány po svazové linii. Musí být nezávislé na vedení podniku i na politických stranách. Podle mne budeme muset dříve nebo později vytvořit společné centrum. Jestli bude koordinačním orgánem, nebo ne, to se ukáže časem. Nedovedu si představit, že vláda (nebo Federální shromáždění) bude jednat zvlášť

zorů předsedy Stohla zřejmě: ÚVOS a základní organizace. Je však otázkou, a to odboráři z PV konzultují s Občanským fórem i s novými závodními výbory, jak budovat základní organizace ve velkých podnicích jako například v NHKG, ve Skodovce apod. Ve Vítkovicích mají několik velkých závodů. Budou mít právní subjektivitu ZV? Nebo ji má mít podnikový výbor? Nebo ZV i PV?

„Podle mne zřejmě oba orgány. Příklad? FKSP. Tvoří se na úrovni podniku. O jeho přerozdělování na jednotlivé závody by bylo mnoho diskusí. Někdo musí rozhodovat, a to se týká i premiových řádů, odměn za životní jubilea, pracovní zásluhy... Jsou tu i otázky národního pojištění, kolektivní smlouvy, smírčí komise. O tom se nemůže rozhodovat jen na závodech. Stejně jako o dalších odborových úkolech, jako je například zajišťování rekreace, poukazy, výměny styku s našimi partnery v zahraničí apod. Jednáme o těchto problémech v rámci podniku i s Občanským fórem, ale bylo by dobré ujednotit postup i v rámci svazu,“ pokračuje Milan Stohl. Na chvíli se odmlčí, ale hned dodává:

„Nevyřešených otázek je ještě hodně. Stejně jako potřeb. Musíme mít v podniku svého právníka, aby řešil otázky rekválifikací, případné nezaměstnanosti. Musíme se rozhodnout, co s majetkem. Naše organizace má v materiálu a nemovitostech (rekreační středisko, pionýrský tábor v Horní Bečvě, středisko v Kunčicích pod Ondřejníkem atd.) zhruba 12,5 mil. Kčs. Pokud nebude existovat PV, komu jej předejeme? Jakým klíčem tyto hodnoty dělit, pokud vůbec dohu dělit? Jedno je ale jasné. Všechny otázky budeme muset co nejdříve vyřešit. Už jen proto, abychom mohli co nejdříve uzavřít kolektivní smlouvu.“

Vítkovické sondy naznačují, že názory lidí jsou různé, někdy dokonce i protichůdné. Přitom je ale zřejmé, že času na váhání mnoho nezbyvá. O tom, co budou muset zdejší odboráři rozlousknout, většina z nich ví. A všichni také vědí, že k řešení situace by mělo dojít co nejdříve.

Zaznamenal: Jiří Děrda
Foto: Dana Tkačiková

Právní úpravy uvolňování pracovníků v souvislosti s organizačními změnami

(1. pokračování)

Pracovníkům, které v důsledku organizačních změn nemůže organizace dále zaměstnávat podle sjednaných pracovních podmínek, tj. podle pracovní smlouvy, je třeba zabezpečit další pracovní uplatnění ve vhodném zaměstnání, a to především na jiných pracovištích organizace. Proto vyhláška federálního ministerstva práce z 19. prosince 1989 počítá s tím, že organizace navrhne pracovníkovi změnu pracovní smlouvy podle § 36 zákoníku práce.

Dále je možno pracovníkovi navrhnout rekválifikaci, kterou bude potřebovat pro další uplatnění v organizaci. Těm, kterým nemůže být zabezpečeno další pracovní uplatnění ve vhodném zaměstnání v organizaci, napomáhá tato organizace při jejich umístění ve vhodném zaměstnání jinde. Uvolňující organizace přitom podle vyhlášky musí účinně spolupracovat s organizacemi, které tyto pracovníky přijímají a podle potřeby spolupracuje i s nadřízenými orgány, tedy orgány hospodářského řízení podle § 26 a hospodářského zákoníku. Uvolňující organizace kromě toho informuje i okresní národní výbor, v jehož obvodu má své sídlo, o počtech a kvalifikační struktuře uvolňovaných pracovníků a podle pokynů pak spolupracuje při stanovení programu opatření pro umístění těchto pracovníků, jestliže je potřebné je zpracovat. Výsledný efekt bude záležet na maximální spolupráci nadřízených orgánů, okresních národních výborů, popřípadě dalších státních orgánů.

Jaké je kromě zabezpečení uvolňovaných pracovníků? Při provádění organizačních změn se uvolňovaným pracovníkům, jakož i pracovníkům, u nichž dochází ke změně pracovní činnosti, poskytuje mzdové vyrovnání. Nárok na mzdové vyrovnání je ve výši

rozdílů mezi průměrným hrubým výdělkem na původním pracovišti a hrubým výdělkem dosahovaným na novém pracovišti do doby tří měsíců. Po dobu dalších tří měsíců jim přísluší mzdové vyrovnání ve výši 80 procent tohoto rozdílu. Dochází-li ke změně pracovní činnosti, která vyžaduje rekválifikaci, přísluší pracovníkům mzdové vyrovnání po celou dobu rekválifikace v plné výši, nejdelší však 12 měsíců. Za rekválifikaci se považuje taková změna dosavadní kvalifikace, kterou je potřebné zajistit získáním nových znalostí a dovedností teoretickou a praktickou přípravou v rozsahu nejméně 150 vyučovacích hodin.

Mzdové vyrovnání nepřislouží pracovníkovi za měsíc, ve kterém neomluveně zamešká směnu, přičemž neomluvená kratší zameškání ni jednotlivých směn se sčítají.

Příspěvek před nástupem do zaměstnání je poskytován okresním národním výborem pracovníkům, kteří neseženou zaměstnání. Přízná se pracovníkovi, který písemně požádá národní výbor o zprostředkování zaměstnání a národní výbor mu do patnácti kalendářních dnů od podání žádosti nezabezpečí vhodné zaměstnání. Vhodným zaměstnáním se rozumí zaměstnání odpovídající zdravotnímu stavu pracovníka a přiměřené jeho schopnostem a kvalifikaci. Příspěvek se poskytuje pracovníkovi za podmínek stanovených vyhláškou až do dne nástupu do zaměstnání nebo ukončení rekválifikace, jestliže ji zajišťuje národní výbor, nejdelší však po dobu jednoho roku. Příspěvek se poskytuje nejprve ode dne, kdy občan písemně požádá národní výbor o zprostředkování zaměstnání. V případě, že občan požádá národní výbor o zprostředkování zaměstnání nepozději do tří pracovních dnů ode dne skončení předchozího zaměstnání, nebo po odpadnutí překážky, která mu v tom

bránila, se příspěvek přízná již ode dne následujícího po skončení zaměstnání.

Příspěvek nenáleží pracovníkovi, který splňuje podmínky pro nárok na starobní a invalidní důchod, s výjimkou invalidního občana, který je schopen vykonávat soustavně zaměstnání jen za zcela mimořádných podmínek. Výše příspěvku je stanovena po dobu šesti měsíců na 90 % průměrného měsíčního čistého výdělku, dosaženého v posledním zaměstnání a po dobu dalších šesti měsíců ve výši 60 % tohoto výdělku, nejvýše však v částce 2400 Kčs. Za podmínek stanovených vyhláškou lze již příznatý příspěvek odejmout, například tehdy, pokud pracovník odmítne bez vážných důvodů vhodné zaměstnání či rekválifikaci, které mu národní výbor nabídne, nespolupracuje s národním výborem nebo pokud se odmítne účastnit na dočasné výpomoci v krátkodobých pracích nepřesahujících celkem 60 pracovních dnů v kalendářním roce, které mu národní výbor nabídne.

Mimořádné poskytování starobního důchodu přichází v úvahu v souladu s nařízením vlády č. 118/1988 Sb. Mimořádný starobní důchod se poskytuje na žádost uvolněného pracovníka, ke kterému musí být připojeno potvrzení příslušného národního výboru o tom, že mu nemůže zajistit zaměstnání. Nárok na tento důchod má pracovník, který byl zaměstnán nejméně 25 roků. Do dovršení věku potřebného pro nárok na starobní důchod mu chybějí nejvýše dva roky a národní výbor mu nemůže zajistit zaměstnání, které odpovídá jeho duševnímu a tělesným schopnostem, zdravotnímu stavu, osobním i rodinným poměrům a je přiměřené jeho kvalifikaci.

Specifická problematika volených pracovníků bude uveřejněna v příštím čísle Kováka.

(Dokončení z minulého čísla)

I když základní principy a hlavní úkoly práce těchto odborových sekcí je nutno teprve zpracovat, považujeme za nutné začít neprodleně s řešením těchto problémů, jimž se nemůžeme vyhnout.

Především doporučujeme co nejdříve zahájit — a přihlašujeme se k jednání

— o zachování jednoty odborů v zásadních otázkách, týkajících se životních zájmů pracujících a členů odborů v poproduktivním věku a směřujících nejen k zachování, ale i k prohlubování životních jstot.

Váži příslušným odpovědným ústavním orgánům (zastupitelským orgánům, vládám, národním výborům apod.) společně s družstevními svazy a Svazem invalidů:

ODBORY A DŮCHODCI

— prosazovat plnou zaměstnanost přesčasného obyvatelstva v produktivním věku, neboť nezaměstnanost by značně zvýšila okruh osob odkázaných na sociální péči a sociální příspěvky. Značně by také rozšířila počet osob v poproduktivním věku, odkázaných na důchody jako jediný zdroj příjmu pro zabezpečení jejich životních potřeb, neboť by bylo znemožněno skoro miliónu dnes zaměstnaných důchodců další zaměstnání. Protože nelze předpokládat podstatné zvýšování výdajů ze státního rozpočtu na sociální zabezpečení v nejbližších letech, vedla by nezaměstnanost i k podstatnému snížení dosažené životní úrovně důchodců a ostatních osob odkázaných na sociální péči již v současné době.

Nekompromisně prosazovat bezinfračinný vývoj ekonomiky ČSSR. Změny v čs. ekonomice jsou nutné, nemusí však být provázeny inflací a s ní spojeným zvyšováním zahraniční zadluženosti, devalvacemi čs. měny a dalšími negativními jevy, které se, podle zkušeností z dlouhodobě permanentní politické a hospodářské krize v Polsku i současného vývoje v Maďarsku, promítnou v prvé řadě a s největší intenzitou negativně právě do základních životních zájmů a potřeb starobních důchodců, invalidů a ostatních ekonomicky slabých vrstev obyvatelstva. Odbory by měly vyvinout maximální iniciativu k odhalování a plnému využití vnitřních rezerv naší ekonomiky.

Pokud by však přece jen k negativním inflačním jevům došlo, je nutno trvat na zajištění pružné a plně valorizace starobních důchodů za ekologických podmínek, invalidních důchodů a zřetelných sociálních důchodů, a celoživotní úspor starobních a invalidních důchodců, neboť vzhledem k věku, zvýšené nemocnosti a invaliditě a řadě dalších, v podstatě nepřekonatelných životních problémů, nemají tyto vrstvy obyvatelstva jinou možnost obrany proti uvedeným negativním jevům.

Abyste se zabránilo nadměrnému růstu nereálné kupní síly obyvatelstva, prosazovat přijetí tekových opatření, která by zamezila bezpracné a nezasloužené příjmy a progresivněji zvýšila daň z vysokých příjmů.

Trvat na stále komplexnějším zajišťování sociálního zabezpečení ve stáří, invaliditě, nemocnosti a v dalších složitých situacích z národních důchodů, zvyšováním podílu prostředků ve státním rozpočtu, vyčleněných na zabezpečení sociálních jstot. I při případném dočasné omezení některých sociálních výhod ponechat pro osoby v poproduktivním věku, odkázané na důchodové nebo jiné sociální zabezpečení, dosažené výhody v plné výši. To se týká např. zdravotnictví, lézeňství, závodního stravování atd.

Požadovat, aby při případných cenových úpravách základních životních potřeb byly vždy zvažovány negativní důsledky dopadu cenových úprav do životní úrov-

ně občanů, odkázaných na důchody jako jediný zdroj příjmu a činnosti opatření k zamezení nebo podstatnému zmírnění negativních dopadů. Ve všech případech, kdy je to možné, přijmout v cenových úpravách základních životních potřeb takové výjimky, aby se tyto úpravy netýkaly důchodců. Např. při zvyšování nájemného stanovité, že v bytech, jejichž přímými uživateli jsou osoby odkázané na starobní, invalidní, nebo jiné zřetelné sociální důchody a jejich obytná plocha nepřesahuje bytovou normu, nebude zvyšováno nájemné a poplatky za vodu, teplo a energii.

Prosazovat účinnější zvýšení sociální spravedlnosti důchodové politiky. K tomu účelu požadovat, aby při jakémkoliv pohybu cen, který se promítne do životní úrovně pracujících a důchodců,

byl proveden okamžitý návazný objektivní propočet životního minima v ČSSR. Současně požadovat, aby životní minimum bylo neporušitelnou hranicí nejnižšího ekonomického zabezpečení základních životních potřeb občanů ČSSR. Nepřipouštět proto ani, aby starobní důchody za celoživotní práci, a ostatní důchody, které jsou jediným zdrojem příjmu důchodců, poklesly pod hranici životního minima.

Starobní, popř. ostatní důchody, poskytované podle zákona č. 100/88 Sb., pokud to připadá v úvahu (kromě osobních důchodů), diferencovat nadále pouze podle pracovních kategorií a průměrných měsíčních výdělků za příslušné období rozhodné pro výpočet důchodů, a pružně je valorizovat v závislosti na mzdovém a cenovém vývoji, popř. na změně zákona o důchodovém (sociálním) zabezpečení, při zachování jejich původní diferenciací.

V zákoně č. 100/88 Sb., zrušit ustanovení o poskytování osobních důchodů. Dosud přiznané osobní důchody jejich příjemcům odejmout, neboť byly přiznávány většinou těm, kteří nesou hlavní odpovědnost za současný sociální a ekonomický rozvrat ČSSR a osobní důchody nejsou proto ani společenské, ani morálně opodstatněné.

Rozhodně trvat na projednání a všemi zákonnými prostředky prosazovat respektování stanovisek odborů — včetně paritních výborů sekcí sociální valorizace práce osob v poproduktivním věku (důchodců) — při přípravě zákonných a jiných právních úprav zaměstnanosti, mzdové, důchodové, cenové, finanční, zdravotní a sociální politiky, a všech sociálně ekologických opatření, jejichž dopad se může promítnout do životní úrovně pracujících a důchodců.

Zajišťovat prohlubování společenské integrace osamělé žijících (včetně manželských dvojic), invalidních a nemocných důchodců rozšiřováním okruhů činnosti a služeb, které jim budou poskytovány zdarma. Nepožadovat od nich např. placení zřizovatelů a stálých poplatků za telefonní starlice, neboť mohou být často rozhodujícím prostředkem pro záchranu jejich života při vážných onemocněních. Osvobodit tyto důchodce, pokud žijí v bytěch, jejichž obytná plocha nepřesahuje bytovou normu, od placení televizní a rozhlasových koncesních poplatků, a poplatků za společné televizní a rozhlasové antény, neboť hromadné sdělovací prostředky jsou často jejich jediným spojením se současným životem a zvyšují tak jejich sociální adaptabilitu a psychologické zdraví.

Žadat poskytování bezplatné první ochrany ve všech občanských sporech členů odborů v poproduktivním věku s institucemi, a prosazovat i osvození důchodců od soudních a jiných správních poplatků a kolovného při jednáních na všech úřadech.

V zájmu prevence respiračních, kardiiovaskulárních a dalších onemocnění, a z nich plynoucí

invalidity občanů rozhodně vystupovat, spolu se Svazem invalidů a družstevními svazy, proti ekologickému znečišťování ovzduší a devastaci československého území. Jak vnitřními, tak zahraničními zdroji ekologického znečišťování a nepřipouštět jejich rozšiřování. K odstranění nebo aspoň podstatnému zmírnění zdravotního následku již postiženého obyvatelstva rozhodněji a nesmlouvavěji vyžadovat sjednání rychlé nápravy na územích ekologickým znečištěním ovzduší a devastací již zasažených, zejména těch, které jsou hustě obydleny, jako jsou území hl. m. Prahy, Teplicko, Ostravsko a další.

Rozšiřovat poskytování lázeňské péče a výběrové tuzemské i zahraniční rekreace pro důchodce, členy odborové organizace prostřednictvím odborů. Uměr-

ně k počtu důchodců zvýšit základní odborovým organizacím počty lázeňských poukazů a poukazů na zahraniční i tuzemskou výběrovou rekreaci — zejména v mimosezónních obdobích — případně vyčlenit vhodné rekreační objekty odborů pro celoroční rekreaci důchodců.

Výběr účastníků provádět na základě návrhů paritního výboru sekcí sociální valorizace práce odborářů poproduktivního věku. Národním výborům přenechat tuto činnost pouze pro sociálně potřebné občany poproduktivního věku, kteří jsou členy odborové organizace.

Požadovat snížení věkové hranice pro bezplatnou přepravu osob v poproduktivním věku v pravidelné veřejné hromadné městské (místní) dopravě min. nad 65 let, protože střední délka života mužů činí pouze 67 let a současná hranice 70 let je proto zvýhodněním pouze proklamativního charakteru.

V souvislosti se zvyšováním péče odborů prohloubit spolupráci odborů se státními podniky a ostatními výrobními i nevýrobními organizacemi a institucemi. Usilovat o snížení odvodů ze zisku, popř. o jiné úlevy pro podniky a organizace, které se financují dotacemi, výstavbou, údržbou a zajišťováním provozu rekreačních, rehabilitačních, rekondičních a jiných zařízení sociálního charakteru nebo jinou zákonodárným jim byla umožněna rovnoprávná účast na volběch do zastupitelských orgánů všech stupňů jako ostatním demokratickým silám naší společnosti, zajištěním přímé volby jejich zástupců, kteří budou kandidovat prostřednictvím paritních výborů odborových sekcí sociální valorizace práce odborářů poproduktivního věku (důchodců) v počtu, odpovídajícímu podílu těchto odborářů na celkovém počtu voličů.

Abyste bylo možno rozvinout organizační práci k vytváření odborových sekcí sociální valorizace práce odborářů poproduktivního věku a k rozvoji činnosti, je třeba zajistit účast členů paritních výborů těchto sekcí při projednávání všech důležitých občanských záležitostí, zejména ve spojení s volbami.

Chceme nejenom podporovat, ale aktivně se zúčastnit na vytváření a rozvoji moderní, demokratické společnosti, budované na zásadách sociální rovnoprávnosti a respektování základních lidských práv všech občanů našeho státu.

Paritní výbor sekcí sociální valorizace práce odborářů poproduktivního věku při ZV ROH FMHSE Na Františku 32, 110 15 Praha 1

Prognostik v Miléniu

Jednou z mnoha známých osobností, které zavítaly do demokratického klubu Milénium (česky tisíciletí) byl inženýr Miloš Zeman. V sobotu 20. ledna zaplnil posluchači, toužící po prognostikové výkladu a diskusi s ním, do posledního místa sál Malostranské Besedy, která obětavě vytvořila zájemce k zrealizaci tohoto pouťového cyklu seminářů, jehož pořadatelem je TJ ASTER Hucul-Club a TIS.

Předkládám myšlenky, které zcela jistě zaujmou i vás:

Možné budoucnosti Československa nejprve prognostik Miloš Zeman rozdělil na vhodné a nežádoucí. Na první křížovatce před kterou jsme stáli koncem minulého roku, jsme správně rozhodli o uspořádání svobodných voleb. Přednost v budoucí vládě by měly dostat silné osobnosti, které vystydají dosavadní „detoxikační četu“, vládu národního porozumění. Jako strategický cíl bychom měli sledovat nikoliv fráze o cestě vpřed, ale návrat k první desíctce zemí evropského hospodářství. Stane se tak znovu objevením dlouho opomíjených civilizačních hodnot: volného trhu a demokratického uspořádání, přičemž potřebný kapitál bychom měli získat a tvořit uvnitř státu — prodejem akcií (nikoliv výprodejem do ciziny za spotřební zboží), zaváděním pracovních náročných výroby, ve kterých bychom na světových trzích kvalitně zhotovili naši relativně levnou pracovní sílu. Zisky však bude vhodné akumulovat do nového strojínského parku a špičkových technologií, nikoliv do spotřeby. Ing. Zeman varoval před možnými chybami. Současný zájem světa o Československo a jeho hospodářství bude vhodně realističtější vidět jako soucit a ne jako obdiv. Naši ekonomiku ing. Zeman připodobnil k vychtrlému ochočenému zvířeti bez obranných reflexů, které máj volně žijící druhy, a varoval před nauváženým a okamžitým vypuštěním z „klece v zoo“. Kdyby byla naše ekonomika, jak dnes je, okamžitě vpuštěna do divočiny světového trhu, stala by se snadnou kořistí a potravou dravců. Jako možnou metodu nápravy bolavých míst v našem křehkém organismu navrhl léčbu šokem. Evoluce by dnes nežádoucím způsobem stabilizovala opozici a zbytky starých struktur, a tím by značně oddálila dobu, kdy uvidíme koncová světla hospodářství posledních západoevropských zemí. Nakonec ing. Zeman varoval před oficiální prognostikou, kterou připodobnil k obtlouštělé větvičce z Delf, která měla vždy pravdu s mnohoznačnými prognózami typu „překročí-li vojsko řeku, bude vyvrácena velká říše“. Mnohem užitečnější jsou méně příjemné, zato však konkrétní prognózy z úst těch, kteří mívají problémy s vládnoucími režimy. Tyto prognózy se dosud na rozdíl od těch oficiálních plní.

Demokratický klub Milénium je v únoru a březnu otevřen každou sobotu od 9.30 hodin v Malostranské Besedě, kdy v ní vystoupí např. bývalý ministr zahraničních věcí prof. Jiří Hájek, bratr prezidenta Ivan Havel, rozhlasový reportér Ivan Medek z Vídně, dr. Karel Kostroun s náhledem na režim sálu a ochranu přírody na Malé Straně. [jh]

Cestujem si pekne-krásne vo vlaku za Žiliny, nad ěmisi premýšľam. Na jednej stanici opúšťajú kupé mladí boxerí s trénerom. Ostávajú po nich iba pováňané prázdne žašky od piva. Slasť natiahnuť si nohy v prázdnom kupé však nevyužívajú dlho. So svojimi rečami ustúpili do mójho sveta dvoja tridsaťštyridsaťročný muž i dne ženy. Myšlienok som sa vzdal a zakryl si hlavu kabátom. V kupé sa melú pikantné historky s historikami o nadradených, ktorí dostali cez papuľu. Ako som nechtil vyrozumel, cestujú všetci štýria do školy, zvyšujú si kvalifikáciu, ani jeden z nich po tom netuži, ale čo už narobíš.

Setkání

Některí z účastníků ustavujícího sjezdu nezávislého odborového svazu kováků, který se konal v roce 1969, se sešli 25. ledna 1990 na besedě s ing. Josefem Trejballem. V přátelské diskusi tito bývalí — a mnozí z nich opět současní funkcionáři nového odborového hnutí — vzpomínali na společenský a hlavně odborový život v letech 1968 — 1969. Ale hlavně hovořili o tom, co čeká náš nezávislý kovácký svaz v budoucích dnech a týdnech. Vzpomínek, nápadů a námětů bylo přemnoho — a užitečných!

Věříme, že besedující (dnes delegáti či hosté mimořádného sjezdu L. Chaloupka, K. Pečinka, V. Koula, O. Palán, JUDr. ing. M. Navrátil, CSC, F. Přihodová, K. Mařák, M. Hojer, J. Skácha a další) ještě zdaleka neřekli v odborovém hnutí své poslední slovo ... V. Pospíšil

Podoba?

„Počul som, že ste zase trhli nejakú cenu v súťaži.“ vraví muž v roláku mužovi v tmavom saku, ktorý mi ěmisi kohosi pripomína. „Áno, v akejsi súťaži sme v rezorte dostali druhú cenu. My každý rok dostávame nejakú cenu, ale už nebudeme, škoda, v komitét sme doteraz mali toho Jána P... Poznás ho?“

„Len tak zbežne. Na nejakom aktíve som sa s ním stretol. A to vám už nemožno pomôcť k prvému miestu?“

„Počkaj, počkaj. Prvá boli nejakí z Prievidze. Jáno P. nám to vysvetlil. Za tretie miesto bolo štyridsať tisíc a diplom, za druhé osemdesiat tisíc a diplom a za prvé diplom a volaják ministerský metál. Nie sme na hlavu padnutí, aby sme brali prvú cenu. Ti Prievidzania, keď sa to dozvedeli na vyhlásovaní v Prahe, odmietli prvú cenu, že nie sú takí dobrí, a tiež chceli druhé. Tak museli spraviť dve druhé. Keď poriadne na tých Jaganov priláčali, aj voláko spravia, a nejaké body sa k tomu prispýja, kto už dnes udáva presné čísla? Máme teraz z tých tisícov vyššie odmeny. Ale viete len o koľko? Mne dal z toho ten starý „len“ štyri stovky. Však ja mu to ešte spočítam, keď bude chcieť, aby som išiel zastupovať...“

Všetci sa smejú a ja už viem, koho mi muž v tmavom saku, utipný rozprávač, pripomína. Jedného učiteľa alebo zástupca riaditeľa jednej z najväčších učňoviek nášho resortu. L. Svetoň

Světové fórum tisku a papíru

Veletrh Drupa 90, přibližující nejvyšší světovou techniku pro tisk a výrobu papíru, se letos jako jubilejní desátý ročník koná od 27. dubna do 13. května v Düsseltdrfu. Pořadatelé z veletržního areálu očekávají rekordní počet návštěvníků, neboť v současné době zvýšeného příslunu informací ve všech sférách života mimořádně stoupá zájem o progresivní tiskařskou a papírenskou technologii. Drupa je veletrhem čistě odborným, což je ideální pro příslušné zájemce, neboť na jednom místě najdou vše, co je v tomto odvětví zajímavé. Za Československo se Drupy zúčastní Kovo a Adast, aby předvedly zejména naše ofsetové stroje.

(egy)

Pepik Hejnic

Kováci v zahradě Evropy

Když se na konci roku 1979 musel rozjet TIS, tehdy Svaz pro ochranu přírody a krajiny, nikdo nevěřil, že přesně po deseti letech se přihlásí k novému životu, aby navázal na svou dlouholetou tradici prákopníka dobrovolné ochrany přírody.

Do revolučního období vstupuje TIS ve zcela moderním pojetí s podtitulem „Nezávislé sdružení přátel přírody“. Představuje se vám jako reprezentant nepolitického hnutí všech lidí dobré vůle, kteří chtějí konkrétními činy ve svém okolí přetvořit zdevastovanou vlasť na „Československo — zahradu Evropy“.

K uskutečnění tohoto cíle zve TIS též všechny kováky. Navazuje přitom na bohaté zkušenosti ze 70. let, kdy měl 18 tisíc individuálních členů a mezi 35 kolektivními členy byly např. i Frické železářny, Přerovské strojířny a další podniky.

Možná si ještě vzpomene na rozhlasový pořad „miléčí jaro“,

na Den ptactva, na vysazování Stromů republiky u příležitosti 50. výročí vzniku ČSR v roce 1968; na záchranu huculských koní v Hucul-Clubu, který v roce 1972 vznikl jako součást TIS (dnes v TJ ASTER Praha), a který má největší chovné stádo čistokrevných huculů u nás.

Základem činnosti TIS bude vedle osvěty a výchovy konkrétní práce v přírodě a v krajině. Tím dáva výbornou příležitost podnikům při řešení svých vztahů ke krajině a prostředí, ale i chatářům a chalupářům k uplatnění při vhodné úpravě svého okolí. Zájemci o členství individuální i kolektivní mohou už teď zaslat předběžné přihlášky na adresu TIS, pošta 011, box 37, 118 01 Praha.

Pokud chcete TIS usnadnit první týdny nového růstu, přispějte na konto č. 694846-018 u České státní spořitelny Praha 1, Václavské náměstí 42.

Předem děkujeme všem přátelům přírody!

Za přípravný výbor TIS ing. Josef HEJNIC

KOVÁK

Časopis pracujících resortů hutnictví, strojířství, elektrotechniky. Vychází čtyřikrát měsíčně. Uzávěrka vždy ve středu. 1990. Vydává ÚVOS pracovníků kovoprůmyslu ve vydavatelství Práce, Václavské náměstí 17, Praha 1. Vedoucí redaktor Vítězslav Pospíšil. Redaktoři: Jaromír Dočkal (pražská redakce), ing. Jan Kollár (slovenská redakce). Sekretářka redakce Irena Starčevská. Redakce náměstí Maxima Gorkého 23, 112 82 Praha 1. Telefon: vedoucí redaktor 2114 — 2448, 2114 — 2780, redaktoři 2114 — 2351, sekretariát 2114 — 2350. Slovenská redakce: 21 33 00, linka 217. Adresa slovenské redakce — nám. Frant. Zupku 1, 815 70 Bratislava. Tiskne Severografia, sdružený podnik. Liborec. Cena výtisku 1 Kčs. Předplatné čtvrtletně 12 Kčs, ročně 48 Kčs. Rozšiřuje a objednávkový příjem administrace Práce, Václavské nám. 17, 112 58 Praha 1. Odbudací pošta Praha 07, snížený poplatek povolen MPS, Praha, č. j. zn. P/1 6196 ze dne 9. 11. 1970. ISSN 0322-9270 46 751.